

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЕКОНОМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ РОБЕРТА ЕЛЬВОРТІ**

ЗАТЕРДЖЕНО

Вченою радою
Економіко-технологічного інституту
ім. Р. Ельворті
Голова вченої ради
_____ / Світлана ФРУНЗА /
Т.в.о. ректора інституту
_____ / Ігор ВАСИЛЕНКО /
протокол №7 від «29» грудня 2022 р.

Освітня програма вводиться в дію
з 1 вересня 2023 року

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА
ФОНДОВИЙ РИНОК»**

першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти

Галузь знань	<u>07 Управління та адміністрування</u>
Спеціальність	<u>072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</u>
Кваліфікація	<u>бакалавр фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку</u>

Кропивницький – 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО ЗМІНИ	ПІДСТАВА
Вченою радою КІК Протокол № 9 від «25» квітня 2016 р.	Відповідно затверджених наказом МОН України від 01 червня 2016 року № 600
Вченою радою КІК Протокол № 4 від «18» грудня 2017 р.	Внесення змін згідно редакції наказу МОН України № 1648 від 21.12 2017 року
Вченою радою ЕТІ Протокол № 12 від «18» червня 2019 р.	Внесення змін згідно наказу МОН № 729 від 24.05. 2019 року «Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Вченою радою ЕТІ Протокол № 2 від «20» жовтня 2020 р.	Внесення змін за результатами аналізу опитування стейкхолдерів група (роботодавці). Внесені зміни до складу групи забезпечення
Вченою радою ЕТІ Протокол № 12 від «24 » вересня 2021р.	Внесення змін за результатами аналізу опитування стейкхолдерів
Вченою радою ЕТІ Протокол № 27 від «29» грудня 2022 р.	Внесення змін згідно наказу МОН № 1392 від 16.12. 2022 року «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів освіти» код і найменування спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Вченою радою ЕТІ Протокол № 2 від «27» вересня 2023р.	Внесення змін за результатами аналізу опитування стейкхолдерів група (роботодавці).
Вченою радою ЕТІ Протокол № 13 від «20» серпня 2024р.	Внесення змін до стандартів ВО відповідно наказу МОН №842 від 13.06.24р.

I. ПЕРЕДМОВА

Розроблено Кіровоградським інститутом комерції від 25 квітня 2016 року, протокол №9. Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти напряму 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» розроблена в економіко-технологічному інституті імені Роберта Ельворті затверджено Вченою радою інституту відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», відповідно наказу Міністерства освіти і науки України від 24 травня 2019 року, № 729. Внесено зміни згідно наказу МОН № 1392 від 16.12. 2022 року «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів освіти» код і найменування спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Переглянута ОПП за запитами стейкхолдерів та у зв'язку зі зміною складу групи забезпечення ОПП (протокол № 2 від 20 жовтня 2020 року, протокол № 12 від 24 вересня 2021 року, протокол №2 від 27 вересня 2023року)

II. Група забезпечення освітньо-професійної програми:

Гарант: завідувачка кафедри фінансів та бухгалтерського обліку, канд. екон. наук, доцент Фрунза С.А.; Проектна група: доцент, канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та бухгалтерського обліку Загреба І.Л.; канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та бухгалтерського обліку Оберемок А.М.

III. Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

Стонога Валентин Михайлович - директор фінансового управління ПрАТ «Гідросила Груп»
Нікітенко Вадим Вікторович – директор фінансовий АТ «Ельворті»

4. В обговоренні проекту ОПП брали участь: Голова Наглядової Ради ЕТІ, Голова Наглядових Рад АТ «Гідросила Груп» і АТ «Ельворті Груп», член Ради і Президії Федерації роботодавців України, голова ради української Асоціації підприємств–виробників техніки та обладнання для агропромислового комплексу «Украгромаш» Штутман П.Л.; член Наглядової Ради ЕТІ, генеральний директор АТ «Гідросила» Тітов Ю.О; директор фінансового управління ПрАТ «Гідросила груп» Стонога В.М.; директор фінансовий АТ «Ельворті» Нікітенко В.В.; заступниця директора Кіровоградської обласної дирекції АБ «Укргазбанк» Коровіна Ю.В.; студенти групи ФН-21 (спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування », бакалавр) Безлюдько Є.О. Титаренко В.І. Освітня програма для підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» містить обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти; перелік компетентностей випускника; нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання; форм атестації здобувачів вищої освіти; вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти; перелік нормативних документів на яких базується освітня програма.

**ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ БАКАЛАВРА ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 072 «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА,
СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК»**

II Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті Кафедра фінансів та бухгалтерського обліку
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок
Обмеження щодо форм навчання	Без обмежень
Освітня кваліфікація	Бакалавр фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – Бакалавр Галузь знань – 07 Управління та адміністрування Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок Освітня програма - Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок Кваліфікація – бакалавр фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку
Передумови (вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, та результатів навчання)	Особа має право здобувати ступінь бакалавра за умови наявності в неї повної загальної середньої освіти, або освітнього ступеня молодшого бакалавра (ОКР молодший спеціаліст) з нормативним терміном навчання. Прийом на основі ступенів «молодший бакалавр», «фаховий молодший бакалавр» або освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» здійснюється за результатами НМТ в порядку, визначеному законодавством» та Правилами прийому до ЕТІ ім. Р.Ельворті.
Мова викладання	Українська
Офіційна назва освітньої програми	«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»/ «Finance, banking, insurance and stock market»
Наявність акредитації	Акредитовано 3.04.2018 р., протокол №129
Цикл / рівень	FQ-ЕНЕА – перший цикл, QF-LLL – 6 рівень, Національна рамка кваліфікації – 6 рівень (бакалавр)
Професійна кваліфікація	Не надається
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://eti.kr.ua
Мета освітньої програми	
Освітня програма відповідно до місії і стратегії розвитку інституту спрямована на	

	<p>підготовку висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців за першим (бакалаврським) рівнем на основі здобуття ґрунтовних теоретичних знань у сфері фінансів, банківської справи та страхування, набуття навичок формування системного підходу до управління фінансами суб'єктів господарювання, практичного уміння вирішувати складні спеціалізовані та управлінські задачі щодо фінансування стратегії їх розвитку, розв'язувати прикладні проблеми у сфері професійної діяльності на засадах оволодіння системою компетентностей, що дасть змогу використати знання та вміння в професійному просторі</p>
<p>Опис предметної області</p>	<p>Галузь знань 072 «Управління та адміністрування», Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» <i>Об'єкт(и) вивчення та діяльності:</i> устрій, принципи, механізми функціонування та розвитку фінансових систем. <i>Цілі навчання:</i> підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання і прикладні проблеми, які характеризуються комплексністю та певною невизначеністю умов, у професійній діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування й у процесі навчання. <i>Теоретичний зміст</i> складають поняття, категорії, теорії і концепції фінансової науки, які визначають тенденції і закономірності функціонування й розвитку фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку. <i>Методи, методика та технології</i> фінансової науки і практики, математичні, статистичні та якісні методи фінансового аналізу, економіко-математичне моделювання, інформаційно-комунікаційні технології. <i>Інструменти:</i> сучасні інформаційно-аналітичні системи та стандартні, спеціальні й галузеві програмні продукти.</p>
<p>Академічні права випускників</p>	<p>Право продовжити навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти та набувати додаткові кваліфікації в системі освіти дорослих</p>
<p>Орієнтація освітньої програми</p>	<p>Освітня, професійна, орієнтована на сучасні досягнення у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку в сучасних умовах розвитку економіки. Обсяг складової ОПП у %: обов'язкова - 72% (з них професійної підготовки – 54%), вибіркова – 28% (з них профспрямування – 16,6%)</p>
<p>Основний фокус освітньої програми та спеціальності</p>	<p>Загальна програма. Підготовка фахівців з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, здатних в практичній діяльності використовувати набуті компетентності. Освітньо-професійна програма базується на положеннях та результатах сучасних наукових досліджень з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, а також орієнтує на актуальні блоки, у рамках яких можлива подальша професійна та наукова кар'єра. <i>Ключові слова:</i> фінанси, гроші і кредит, банківська система, бюджетна система, податкова система, фондовий ринок, страхування, інвестування, фінанси підприємств</p>
<p>Особливості програми</p>	<p>Реалізації особистісного потенціалу здобувача для забезпечення розвитку креативних та творчих здібностей з високими загальнолюдськими цінностями Підготовка компетентних фахівців, спроможних задовольняти</p>

	<p>потреби суспільства на національному та міжнародному ринках праці для забезпечення їх конкурентоспроможності</p> <p>Особливу увагу в процесі навчання приділено академічній доброчесності здобувачів освіти в ЕТІ ім. Р. Ельворті</p> <p>Використання в навчальному процесі інтерактивних методів, професійно-ситуаційного моделювання та принципів Liberal Art Education</p> <p>У навчальному процесі беруть участь практики-фахівці з підприємств, банків, страхових компаній та інших організаційних структур для посилення компоненти бізнес-орієнтованих дисциплін.</p>
Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
<p>Придатність до працевлаштування</p>	<p>Бакалавр фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку може працювати на підприємствах різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності, у банках та інших фінансових установах, у страхових компаніях, бюджетних установах, у податкових та інших контролюючих органах, державних органах.</p> <p>Випускники можуть претендувати на посади за такими кодами класифікацій професій (згідно з Національним класифікатором України «Класифікатор професій ДК 003:2010»):</p> <p>146 – менеджери (управителі) у фінансовій діяльності;</p> <p>1231 – керівники фінансових, бухгалтерських, економічних, юридичних та адміністративних підрозділів та інші керівники;</p> <p>341 – фахівці в галузі фінансів;</p> <p>3436 – помічники керівників.</p> <p>Бакалаври фінансів, банківської справи та страхування можуть працевлаштуватися на посади з наступними професійними назвами робіт: начальник фінансового відділу (1231); менеджер (управитель) із надання кредитів (1463); менеджер (управитель) у сфері пенсійного недержавного страхування (1466); менеджер (управитель) із страхування (1465); менеджер (управитель) із фінансового посередництва (1469); брокер (3411); дилер (3411); фахівець з управління активами (3411); агент страховий (3412); страхувальник (3412); експерт-консультант із страхування (3417); офісний службовець (страхування) (3432); менеджер (управитель) із допоміжної діяльності у сфері фінансів (1467); помічник керівника підприємства (установи, організації) (3436.1).</p>
Викладання та оцінювання	
<p>Викладання та навчання</p>	<p>Студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання; проведення лекційних занять (мають інтерактивний науково-пізнавальний характер), практичних занять (ситуаційні завдання, підготовка презентацій) і лабораторних та семінарських занять, тренінгів; бізнес-орієнтоване навчання (організація майстеркласів фахівців-практиків, круглих столів, наукових конференцій та семінарів; залучення студентів до участі в проектних роботах, конкурсах, олімпіадах та науково-дослідних заходах. Застосовуються інноваційні технології електронного навчання. Проблемні, інтерактивні, проектні, інформаційно-комп'ютерні,</p>

	<p>саморозвиваючі, колективні та інтегративні, контекстні технології навчання що спрямовані на особистісний саморозвиток, умінні працювати в групі та презентувати свої результати роботи.</p> <p>Методи та способи навчання є домінуючими, забезпечують активну участь в процесі навчання студентів.</p> <p>Навчально-методичне забезпечення і консультування самостійної роботи здійснюється через освітній контент Google Classroom, Moodle, Zoom, Meet</p> <p>Форми організації навчання: лекції, практичні заняття, семінарські заняття, лабораторні заняття, консультації, індивідуальні завдання, самостійна робота.</p>
<p>Оцінювання</p>	<p>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється згідно Положення ЕТІ ім. Р. Ельворті «Порядок оцінювання знань студентів»</p> <p>Види контролю: поточний, модульний і підсумковий.</p> <p>Форми контролю: усне та письмове опитування, тестовий контроль знань, презентація тематичних робіт, захист письмових робіт, підсумковий (заліки з урахуванням накопичених балів поточного контролю та екзамени), атестація випускників у формі атестаційного екзамену.</p> <p>Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за чотирибальною шкалою – 4-бальна національна шкала (відмінно, добре, задовільно, незадовільно); 2-рівнева національна шкала (зараховано/незараховано); 100-бальна; шкала ECTS (A, B, C, D, E, F, FX).</p>

III. Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти

<p>Обсяг освітньої програми у ЄКТС</p>	<p>Диплом бакалавра одиничний, Обсяг 240 кредитів ЄКТС, 3 роки 10 місяців</p> <p>Не менше 50% обсягу освітньої програми спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю, визначених стандартом вищої освіти.</p> <p>Для здобуття освітнього ступеня бакалавра на основі: ступеня «фаховий молодший бакалавр» заклад вищої освіти визнає та перезараховує не більше 60 кредитів ЄКТС, отриманих в межах попередньої освітньої програми підготовки фахової передвищої освіти;</p> <p>прийом на основі ступенів «молодший бакалавр», «фаховий молодший бакалавр» або освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» здійснюється за результатами зовнішнього незалежного оцінювання в порядку, визначеному законодавством».</p>
---	--

IV. Перелік компетентностей здобувача

Інтегральна компетентність	ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі фінансів, банківської справи та страхування в ході професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності.
Загальні компетентності		<p>ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.</p> <p>ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.</p> <p>ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК10. Здатність працювати у команді.</p> <p>ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК12. Здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК14. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя</p> <p>ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності</p>
Спеціальні (фахові) компетентності (визначені стандартом вищої освіти)		<p>СК 01 Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.</p> <p>СК 02 Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.</p> <p>СК 03 Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).</p> <p>СК 04 Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.</p> <p>СК 05 Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.</p> <p>СК 06 Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК 07 Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.</p> <p>СК 08 Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.</p> <p>СК 09 Здатність здійснювати ефективні комунікації.</p> <p>СК 10 Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.</p>

V. Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію. ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР15. Спілкуватись в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР20. Виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПР23. Визначати досягнення і ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя

Додаткові програмні результати:

ПР 24. Визначати напрями підвищення ефективності формування фінансових ресурсів, їх розподілу та контролю використання на рівні підприємств різних організаційно-правових форм власності

ПР 25. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансового та фондового ринків, оцінювати їх ефективність, вміти використовувати інструментарій для діагностики і моделювання їх розвитку

VI Форми атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів	Атестація здобувачів кваліфікації бакалавра з фінансів, банківської справи страхування та фондового ринку здійснюється у формі атестаційного екзамену.
Вимоги до атестаційної роботи	Атестаційний екзамен за спеціальністю перевіряє досягнення результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти та освітньої програмою.

VII Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

В ЕТІ функціонує система забезпечення закладом вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

1) визначення принципів та процедур забезпечення якості вищої освіти відповідно частині 2 статті 41 Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року №2145-VIII та іншими процедурами та заходами, що визначаються спеціальними законами або документами закладу, Положення про організацію освітнього процесу в ЕТІ ім. Р. Ельворті та Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. Основні принципи внутрішнього забезпечення якості освіти в ЕТІ: відповідальності; відповідності; адекватності; автономності; вимірюваності; академічної культури; відкритості.

2) здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм здійснюється відповідно Положення «Про моніторинг якості освіти» за такими напрямками: якість організації освітнього процесу (якість проведення навчальних занять, якість функціонування освітнього середовища, задоволеність студентів викладацькою діяльністю науково-педагогічних працівників); якість умов освітнього процесу (рівень підготовки абітурієнтів; кадрове, матеріально-технічне, інформаційне забезпечення, підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників); якість результатів освітнього

процесу (успішність здобувачів вищої освіти, рівень сформованості загальних і професійних компетентностей, працевлаштування випускників);

3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників ЕТІ та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті інституту, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;

4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників- з метою підвищення фахового рівня всі науково-педагогічні працівники один раз на п'ять років проходять підвищення кваліфікації

5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів за освітньою програмою відповідно Положення про організацію освітнього процесу

6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом *передбачає* наявність: вітчизняних та закордонних фахових періодичних видань відповідного або спорідненого спеціальності профілю у бібліотеці Інституту (у тому числі в електронному вигляді) залежно від найвищого рівня, за яким фактично провадиться освітня діяльність і становить для рівня бакалавра не менше чотирьох різних найменувань для спеціальності; доступ до баз даних періодичних наукових видань відповідного або спорідненого профілю (допускається спільне користування базами кількома закладами вищої освіти); офіційний веб-сайт закладу Інституту (Офіційний веб-сайт <https://eti.kr.ua>), на якому розміщена основна інформація про його діяльність (структура, ліцензії та сертифікати про акредитацію, освітня/освітньо-наукова/ видавнича/атестаційна (наукових працівників) діяльність, зразки документів про освіту, умови для доступності осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до приміщень, навчальні та наукові структурні підрозділи та їх склад, перелік навчальних дисциплін, правила прийому, контактна інформація).

7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації відбувається шляхом оприлюднення на сайті Інституту;

8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти, у тому числі створення і забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату, загальні етичні принципи та правила поведінки учасників освітнього процесу ЕТІ ім. Р. Ельворті, політику і процедури забезпечення дотримання академічної доброчесності в Інституті відповідно Положення про академічної доброчесності ЕТІ ім. Р. Ельворті;

9) інших процедур і заходів.

Система забезпечення ЕТІ якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) за поданням інституту оцінюється НАЗЯВО або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються НАЗЯВО, та міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.

Пояснювальна записка

Стандарт вищої освіти містить компетентності, що визначають специфіку підготовки бакалаврів зі спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа та страхування та результати навчання, які виражають що саме здобувач повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення освітньої програми. Вони узгоджені між собою та відповідають дескрипторам Національної рамки кваліфікацій.

Таблиця 1 показує відповідність визначених Стандартом компетентностей та дескрипторів НРК.

Таблиця 1

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання Зн1 Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Зн2 Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Уміння Ум1 Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та відповідальність АВ1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах АВ2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб АВ3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності
Загальні компетентності				
ЗК01	Зн2	Ум1		
ЗК02	Зн2	Ум1		АВ2
ЗК03				АВ1
ЗК04			К1, К2	
ЗК05	Зн1	Ум1	К1, К2	
ЗК06		Ум1	К1, К2	
ЗК07		Ум1	К1	АВ3
ЗК08	Зн1	Ум1		
ЗК09			К2	АВ1
ЗК10			К1, К2	АВ1
ЗК11			К1, К2	
ЗК12		Ум1	К1	АВ3
ЗК13			К2	
ЗК14			К2	
ЗК15				
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності				
СК01	Зн1, Зн2	Ум1		
СК02	Зн1, Зн2	Ум1		
СК03	Зн1, Зн2	Ум1		
СК04	Зн1	Ум1	К1	АВ1
СК05	Зн2	Ум1		АВ3
СК06		Ум1	К2	АВ2
СК07		Ум1	К1	АВ1
СК08			К1, К2	АВ2
СК09			К1, К2	
СК10				АВ1, АВ2, АВ3
СК11				АВ2, АВ3

Перелік дисциплін, практик та інших видів освітньої діяльності, необхідний для набуття означених компетентності наданий в таблиці 2.

Таблиця 2

Перелік компонент освітньо-професійної програми

Код н/д	Перший рік	Кредити/ ЄКТС	Семестр	Форма підсумкового контролю
1. Обов'язкові компоненти ОП				
<i>1.1. Цикл загальної підготовки</i>				
ЗП 1	Українська мова (за професійним спрямуванням)	3/90	1	залік
ЗП 2	Вища математика (вища мат-ка, теорія ймовірності і мат. статистика)	8,5/255	1,2	екзамен/ екзамен
ЗП3	Інформатика	8/280	1,2	залік/екзамен
ЗП4	Іноземна мова	19/570	1,2,3,4	залік/ залік/ залік/ екзамен
ЗП5	Правознавство	4/120	1	іспит
Всього за циклом		42,5/ 1275		
<i>1.2. Цикл професійної підготовки</i>				
ПП1	Економікс (Політична економіка, Макроекономіка, Мікроекономіка)	16/480	1,2,3	екзамен/ екзамен/ екзамен
ПП1.1	Економікс (Мікроекономіка курсова робота)	2/60	3	диф. залік
ПП 2	Зв'язки з громадкістю	4/120	2	екзамен
ПП 3	Статистика	4/120	3	екзамен
ПП 4	Бізнес-інформатика	9/270	3,4,5	залік/ залік/ екзамен
ПП 5	Економіка підприємства	4/120	4	екзамен
ПП 6	Менеджмент	4/120	4	екзамен
ПП 7	Фінанси (Фінанси I, Фінанси II)	9/270	4,5	залік/ екзамен
ПП 7.1	Фінанси (курсва робота)	2/60	5	диф. залік
ПП 8	Бухгалтерський облік	4/120	4	екзамен
ПП 9	Маркетинг	4/120	4	екзамен
ПП 10	Міжнародна економіка	4/120	3	екзамен
ПП 11	Економічний аналіз	4/120	5	екзамен
ПП 12	Безпека життєдіяльності (охорона праці, цивільний захист)	3/90	1	екзамен
ПП 13	Основи підприємництва	4/120	2	залік
ПП 14	Бізнес-планування	4/120	3	екзамен
ПП 15	Податкова система	4/120	5	екзамен
ПП 16	Страховання	4/120	7	екзамен
ПП 17	Інвестування	4/120	7	екзамен
ПП 18	Фінансовий аналіз	4/120	8	екзамен
ПП 18.1	Фінансовий аналіз (курсва робота)	2/60	8	диф. Залік
ПП 19	Фінанси підприємства	4/120	6	екзамен
ПП 20	Фондовий ринок	3/90	7	екзамен
ПП 21	Фінансовий ринок	3/90	8	екзамен
ПП 22	Банківська система	4/120	6	екзамен
ПП 23	Бюджетна система	4/120	7	екзамен
ПП 24	Гроші та кредит	3/90	6	екзамен
ПП 25	Ознайомча практика	1,5/45	1	диф. залік
ПП 26	Виробнича практика I	3/90	5	диф. Залік
ПП 27	Виробнича практика II	3/90	8	диф. Залік
ПП 28	Атестація	3/90	8	екзамен
Всього за циклом		130,5/3915		
Разом обов'язкові компоненти		173/5190		
2. Вибіркові компоненти ОП				

Вибіркові компоненти «Soft skills»				
ВК1.1	Дисципліна з блоку А	3/90	2	залік
ВК1.2	Дисципліна з блоку А	3/90	3	залік
ВК1.3	Дисципліна з блоку А	3/90	4	залік
ВК1.4	Дисципліна з блоку В	3/90	5	залік
ВК1.5	Ділова іноземна мова	15/450	5, 6, 7,8	залік/ залік/ залік/ екзамен
Всього вибірових компонентів «Soft skills»		27/810		
Вибіркові компоненти професійної підготовки				
ВП2.1	Дисципліна 1	4/120	5	залік
ВП2.2	Дисципліна 2	4/120	6	залік
ВП2.3	Дисципліна 3	4/120	6	залік
ВП2.4	Дисципліна 4	4/120	6	залік
ВП2.5	Дисципліна 5	4/120	7	залік
ВП2.6	Дисципліна 6	4/120	7	залік
ВП2.7	Дисципліна 7	4/120	7	залік
ВП2.8	Дисципліна 8	4/120	8	залік
ВП2.9	Дисципліна 9	4/120	8	залік
ВП2.10	Дисципліна 10	4/120	8	залік
Загальний обсяг вибірових компонентів професійної підготовки		40/1200		
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		240		
Загальний обсяг обов'язкових компонентів за 4 роки		173		
Загальний обсяг вибірових компонентів за 4 роки		67		

Структурно-логічна схема ОП

В основу розроблення освітньо-професійної програми покладено компетентнісний підхід з використанням ЄКТС, де для досягнення запланованих результатів навчання за освітньо-професійної програмою передбачаються певні витрати часу здобувачем, тобто необхідний і достатній обсяг навчального навантаження здобувача, виражений у кількості кредитів ЄКТС (1 кредит=30 годинам), 1 семестр – 30 кредитів ЄКТС, навчальний академічний рік – 60 кредитів ЄКТС.

Освітньо-професійна програма передбачає виділення дисциплін двох видів: обов'язкових дисциплін та дисциплін за вільним вибором студента відповідно до профілю освітньо-професійної програми: «Soft skills» та компоненти професійної підготовки

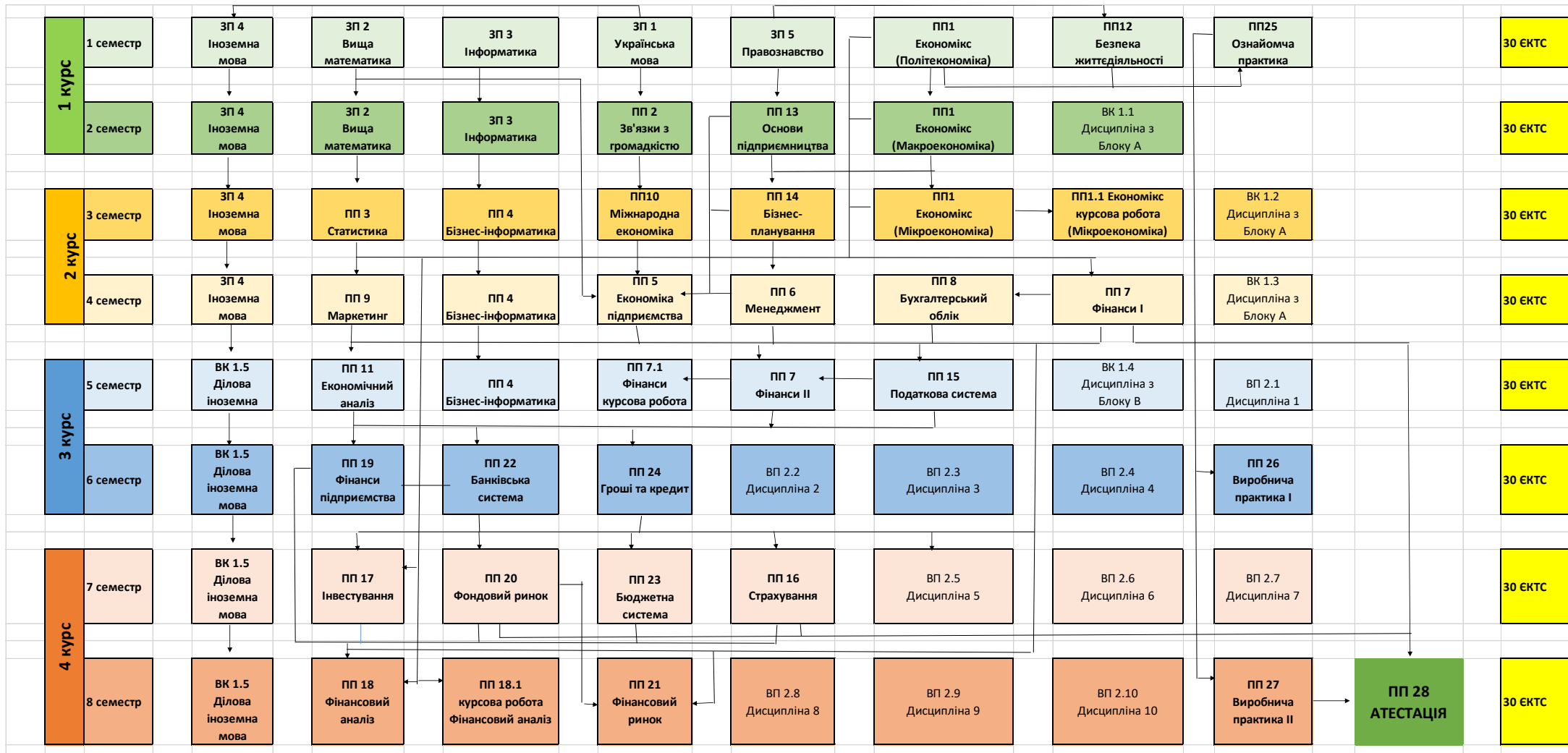
До блоку **загальної підготовки** відносяться навчальні дисципліни, що спрямовані на формування загальних компетентностей у здобувача вищої освіти, зокрема, емоційного інтелекту, світогляду, організаційних та комунікаційних навичок.

До блоку **професійної підготовки** відносяться навчальні дисципліни, що спрямовані на формування спеціальних фахових компетентностей за галуззю знань у здобувача вищої освіти, зокрема, ключові для всіх спеціальностей конкретної галузі знань та підтримуючого характеру.

Навчальне навантаження студента включає всі види його роботи (самостійну, аудиторну, лабораторну тощо) відповідно навчального плану.

Таблиця 3

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

Таблиця 4

СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

1 курс	1 семестр	ЗП 4 Іноземна мова (5 кредитів/залик)	ЗП 2 Вища математика (4,5 кредити/ іспит)	ЗП 3 Інформатика (4 кредити/залик)	ЗП 1 Українська мова (3 кредити/залик)	ЗП 5 Правознавство (4 кредити/ іспит)	ПП1 Економікс (Політекономіка) (5 кредитів/ іспит)	ПП12 Безпека життєдіяльності (3 кредити/іспит)	ПП25 Ознайома практика (1,5 кредити/ диф.залик)		
	2 семестр	ЗП 4 Іноземна мова (5 кредитів/залик)	ЗП 2 Вища математика (4 кредити/ іспит)	ЗП 3 Інформатика (4 кредити/ іспит)	ПП 2 Зв'язки з громадістю (4 кредити/ іспит)	ПП 13 Основи підприємництва (4 кредити/залик)	ПП1 Економікс (Макроекономіка) (6 кредитів/ іспит)	ВК 1.1 Дисципліна з Блоку А (3 кредити/залик)			
2 курс	3 семестр	ЗП 4 Іноземна мова (5 кредитів/залик)	ПП 3 Статистика (4 кредити/ іспит)	ПП 4 Бізнес-інформатика (3 кредити/залик)	ПП10 Міжнародна економіка (4 кредити/ іспит)	ПП14 Бізнес-планування (4 кредити/ іспит)	ПП1 Економікс (Мікроекономіка) (5 кредитів/ іспит)	ПП1.1 Економікс курсорова робота (Мікроекономіка) (2 кредити/диф.залик)	ВК 1.2 Дисципліна з Блоку А (3 кредити/залик)		
	4 семестр	ЗП 4 Іноземна мова (4 кредити/ іспит)	ПП 9 Маркетинг (4 кредити/ іспит)	ПП 4 Бізнес-інформатика (3 кредити/залик)	ПП 5 Економіка підприємства (4 кредити/ іспит)	ПП 6 Менеджмент (4 кредити/ іспит)	ПП 8 Бухгалтерський облік (4 кредити/ іспит)	ПП 7 Фінанси I (4 кредити/залик)	ВК 1.3 Дисципліна з Блоку А (3 кредити/залик)		
3 курс	5 семестр	ВК 1.5 Ділова іноземна мова (5 кредитів/залик)	ПП 11 Економічний аналіз (4 кредити/ іспит)	ПП 4 Бізнес-інформатика (3 кредити/ іспит)	ПП 7.1 курсорова робота Фінанси (2 кредити/ диф.залик)	ПП 7 Фінанси II (5 кредитів/ іспит)	ПП 15 Податкова система (4 кредити/ іспит)	ВК 1.4 Дисципліна з Блоку В (3 кредити/залик)	ВП 2.1 Дисципліна 1 (4 кредити/залик)		
	6 семестр	ВК 1.5 Ділова іноземна мова (4 кредити/залик)	ПП 24 Гроші та кредит (3 кредити/ іспит)	ПП 22 Банківська система (4 кредити/ іспит)	ПП 19 Фінанси підприємства (4 кредити/іспит)	ВП 2.2 Дисципліна 2 (4 кредити/залик)	ВП 2.3 Дисципліна 3 (4 кредити/залик)	ВП 2.4 Дисципліна 4 (4 кредити/залик)	ПП 26 Виробнича практика I (3 кредити/диф.залик)		
4 курс	7 семестр	ВК 1.5 Ділова іноземна мова (3 кредити/залик)	ПП 17 Інвестування (4 кредити/ іспит)	ПП 20 Фондовий ринок (3 кредити/ іспит)	ПП 23 Бюджетна система (4 кредити/іспит)	ПП 16 Страховання (4 кредити/ іспит)	ВП 2.5 Дисципліна 5 (4 кредити/залик)	ВП 2.6 Дисципліна 6 (4 кредити/залик)	ВП 2.7 Дисципліна 7 (4 кредити/залик)		
	8 семестр	ВК 1.5 Ділова іноземна мова (3 кредити/ іспит)	ПП 18 Фінансовий аналіз (4 кредити/ іспит)	ПП 18.1 курсорова робота Фінансовий аналіз (2 кредити/ диф.залик)	ПП 21 Фінансовий ринок (3 кредити/ іспит)	ВП 2.8 Дисципліна 8 (4 кредити/залик)	ВП 2.9 Дисципліна 9 (4 кредити/залик)	ВП 2.10 Дисципліна 10 (4 кредити/залик)	ПП27 Виробнича практика II (3 кредити/диф.залик)	ПП28 АТЕСТАЦІЯ (3 кредити/екзамен)	
			Обов'язкові компоненти загальної підготовки				Вибіркові компоненти "Soft skills"				
			Обов'язкові компоненти професійної підготовки				Вибіркові компоненти професійної підготовки				

Таблиця 6

Результати навчання	Обов'язкові компоненти ОПП «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»																																				
	ЗП 1. Українська мова	ЗП 2. Вища математика	ЗП 3. Інформатика	ЗП 4. Іноземна мова	ЗП 5. Правознавство	ПП 1. Економікс	ПП 2. Зв'язки з громадянстю	ПП 3. Статистика	ПП 4. Бізнес-інформатика	ПП 5. Економіка підприємства	ПП 6. Менеджмент	ПП 7. Фінанси	ПП 8. Бухгалтерський облік	ПП 9. Маркетинг	ПП 10. Міжнародна економіка	ПП 11. Економічний аналіз	ПП 12. Безпека життєдіяльності	ПП 13. Основи підприємництва	ПП 14. Бізнес-планування	ПП 15. Податкова система	ПП 16. Страхування	ПП 17. Інвестування	ПП 18. Фінансовий аналіз	ПП 19. Фінанси підприємства	ПП 20. Фондовий ринок	ПП 21. Фінансовий ринок	ПП 22. Банківська система	ПП 23. Бюджетна система	ПП 24. Гроші та кредит	ПП 25. Ознайомча практика	ПП 26. Виробнича практика 1	ПП 27. Виробнича практика 2	ПП 28. Атестація				
ПР 01					+	+									+																				+		
ПР 02					+	+						+														+									+		
ПР 03					+							+			+				+															+	+		
ПР 04					+					+		+			+			+			+	+			+	+								+	+		
ПР 05										+		+							+		+	+	+	+	+	+								+	+		
ПР 06		+	+					+	+	+					+							+	+										+	+	+	+	
ПР 07					+	+				+		+						+				+	+			+							+	+	+	+	
ПР 08		+	+					+	+				+								+		+											+	+	+	
ПР 09	+					+			+	+			+					+		+	+		+	+									+	+	+	+	
ПР 10									+	+		+	+						+		+	+	+	+					+				+				
ПР 11						+				+		+	+						+		+	+		+					+								
ПР 12	+				+		+				+	+						+		+	+												+	+	+	+	
ПР 13		+						+				+							+				+			+							+	+	+	+	
ПР 14		+			+			+			+	+			+						+	+				+											
ПР 15				+																+														+	+		
ПР 16	+	+					+	+		+		+		+								+	+				+						+	+	+	+	
ПР 17											+				+			+	+																		
ПР 18	+										+			+																	+						
ПР 19		+		+	+			+						+																							
ПР 20											+	+							+												+	+					
ПР 21					+													+												+	+						
ПР 22					+															+									+								
ПР 23						+												+																			
ПР 24			+					+					+		+					+					+	+	+						+	+	+	+	
ПР 25			+					+	+											+														+	+		

VIII – Перелік нормативних документів, на яких базується Стандарт вищої освіти

Нормативні акти України

1. Закон України № 1556-VII «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради(ВВР), 2014, № 37-38: [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Закон України від 05.09.2017 р. «Про освіту». [Електронний ресурс]. – [Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>];
3. Конституція України [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Господарський кодекс України [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
5. Податковий кодекс України [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
7. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187 [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF>
8. Національний Класифікатор професій ДК 003:2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dovidnyk.in.ua/directories/profesij>.
9. Національна рамка кваліфікацій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
10. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти // Протокол від 29.03.2016 № 3. Сектор вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. – 29 с.
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.15 року № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF>
12. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені Наказом Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2016 р. № 600 (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstvaosviti-i-nauki-ukrayini/metodichni-rekomendaciyi-vo>

Професійні стандарти та забезпечення якості

1. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [електронний ресурс]. – режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/2019/05/28/072-finansi-bankivska-sprava-tastrakhuvannya-bakalavr.pdf>
2. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) [електронний ресурс]. – режим доступу: http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
3. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г.Кременя.– К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с.
4. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
5. Настройка образовательных структур в Европе. Вклад университетов в Болонский процесс [электронный ресурс]. – режим доступа: https://www.hse.ru/data/2010/12/17/1208295030/Introduction_Tuning%20Educational%20Structures.pdf
6. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд [електронний ресурс]. – режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf
7. Європейська кредитна трансферна накопичувальна система: Довідник користувача [електронний ресурс]. – режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_ECTS_Users_Guide-2015_Ukrainian.pdf
8. EQF-LLL – European Qualifications Framework for Lifelong Learning [електронний ресурс]. – режим доступу: https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eaceqf/files/brochexp_en.pdf
9. QF-EHEA – Qualification Framework of the European Higher Education Area [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ehea.info/article/details.aspx?ArticleId=67>
10. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти [електронний ресурс]. – режим доступу: <file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigm HE.pdf>
11. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів [електронний ресурс]. – режим доступу:

<http://www.unideusto.org/tuningeu/>